

dújúcim spôsobom ovplyvňujú kvalitu života človeka a ďalších organizmov. Na zostavenie takéhoto podkladu treba bezpochyby množstvo analytických podkladov. Aj ďalšie podklady sa nesú v tomto duchu.

Posledná časť zachytáva zdravotný stav obyvateľstva prostredníctvom vybraných charakteristík chorobnosti a úmrtnosti hodnotených za okresy, kraje alebo územné zdravotné obvody.

V atlase sa prehľadnou a zaujímavou formou prezentujú súčasné environmentálne problémy a predpoklady na zlepšenie stavu životného prostredia u nás. I keď mierka máp nedovoľuje detailnejšie zachytenie tejto situácie, dielo má svoju hodnotu z hľadiska hodnotenia nadregionálnych územných problémov a určite tento netradičný prístup poslúži aj ako inšpirácia pri spracúvaní niektorých území.

Tatiana Hrnčiarová

Isolácia biotopov v poľnohospodárskej krajine

Mahn, E.G., Tietue, F. (ed.): *Agro-Ökosysteme und Habitatsinseln in der Agrarlandschaft* (Agro-ekosystémy a ostrovkovitost habitatov v poľnohospodárskej krajine). Martin-Luther-Universität Halle-Saale, 1991, 437 pp.

Poľnohospodársku krajinu v celej strednej Európe poznačila intenzifikácia poľnohospodárskej výroby a stúpajúce antropogénne zafaženie, vychádzajúce predovšetkým so zvyšovania rastlinnej produkcie. K nej pristupuje aj zvyšovanie živočíšnej výroby, ktorá zafažuje poľnohospodársku krajinu nadmerným množstvom odpadov. Tieto hlavné činnosti v oblasti poľnohospodárstva následne vyvolávajú rozvoj dopravy a priemyslu napojeného na poľnohospodársku výrobu. Sústredenie týchto odvetví ľudskej činnosti spôsobuje neúmernú záťaž poľnohospodárskej krajiny, ktorej dôsledkom je likvidácia pôvodnej krajinnej štruktúry, miznutie a ničenie ekosystémov kultúrnej krajiny, biodiverzity, ohrozenie genofondu rastlín a živočíchov a v konečnom dôsledku celkové narušenie veľkých oblastí.

Otázkami narušenia a likvidácie pôvodných biotopov v poľnohospodárskej krajine, resp. možnosťou ich obnovenia sa zaoberajú vedeckí pracovníci všetkých priemyselne i agrárne rozvinutých štátov Európy. Obrovský rozsah týchto problémov obsahuje publikácia, ktorá je vlastne súborom referátov a posterov z rovnomeného medzinárodného sympózia (konalo sa v októbri 1990 v Halle za účasti širokého okruhu odborníkov z oblasti pedológie, botaniky, zoológie a ekológie).

Rozoberá sa tu niekoľko základných okruhov týkajúcich sa súčasného stavu poľnohospodárskej krajiny, predovšetkým jej štruktúry a dynamiky s ohľadom na poľnohospodársku výrobu a s ňou spojené antropogénne zásahy, napr. hnojenie, pestovanie rôznych plodín a pod. Špeciálna pozornosť sa venuje základom ekologického hospodárenia a z neho vyplývajúcich útlmových programov, ktorých cieľom je navrátiť do poľnohospodárskej krajiny niektoré pôvodné rastlinné druhy, zlepšiť vlhkosť pomery pôdy a obnoviť narušenú štruktúru vegetácie.

Ťažisko sympózia i celej publikácie je v problematike štruktúry a funkcie izolovaných habitatov v poľnohospodárskej krajine. Ide predovšetkým o drevinné biotopy, t. j. torzá pôvodných nížinných lesov, zlikvidované živé ploty na dnes už takmer neexistujúcich medziach, bylinné biotopy na okrajoch poľných ciest i o viac-menej absentujúce maloplošné aquatické biotopy. Na všetky tieto biotopy, ktoré sa v stredoeurópskom regióne nachádzajú v poľnohospodárskej krajine len roztrúsené na malých plôškach, viaže sa veľké množstvo živočíchov – od mikroskopických pôdnych zástupcov až po veľké cicavce a lovnú zver. Neúmerné zafaženie prírody ďalšou intenzifikáciou poľnohospodárskej výroby preto priamo vplyva na existenciu veľkého množstva živočíchov, ktoré pôvodne v kultúrnej poľnohospodárskej krajine žili a pozitívne vplyvali na jej rozvoj. Izolovanosť ich pôvodného životného prostredia, v krajnom prípade jeho celkové zničenie, spôsobilo už doteraz pokles kvalitatívneho zastúpenia rôznych druhov vtákov a cicavcov, ale aj užitočných druhov hmyzu, ktoré kedysi spolupôsobili pri ochrane poľnohospodárskych plodín pred škodcami.

Súbor prác sústredených v tejto publikácii predstavuje situáciu v štátoch susediacich s našou republikou. Metodické poznatky širokého okruhu odborníkov možno však aplikovať i v našich pomeroch pri návrhoch ozdravenia poľnohospodárskej krajiny.

Eva Kalivodová

M. Ružička: Global ecological problems of the human society

The article is an account of man and his existence in differences between natural laws and laws framed by human society. The aim of this stage is not to search for solution. It is still far. It is important to begin to deal with the differences between man and his life conditions being called the environment, because, on one hand as K. Lorenz said, every danger loses its dangerousness if we get acquainted with its causes and on the other hand, I think, that up to the moment we do not start the process of cognition and search, we cannot know anything, nor to find the way of solution. The base of the difference between man and its environment is between the short term interests of the present and perspectives of the future.

Besides the questions of conservation of human population the preservation of the genepool and biodiversity, stopping the devastation of the environment and sustainable development of human society is the further actual problem.

F. Šamaj: International decade of decrease of influences of disasters

During the last decades the number and intensity of disasters have increased as a consequence of periodical cosmic changes as well as undesirable human activities. With regard to this fact the United Nations Organization and its specialized parts accepted many programs, the Office for Help in Disasters was founded and the last decade of the 20th century was proclaimed as the International decade of decrease of losses of natural disasters.

The first part of the article is devoted to occurrence and influences of natural disasters (volcanic activity, earthquake, variance of CO₂ content and their effects on climatic changes), as well as to natural disasters resulting from negative influences of human activity (desertification, floods, acid rains, damage of the ozonosphere, global warming – the greenhouse effect).

The second part gives a survey of international cooperation in atmosphere protection and of the program of the Czechoslovak Committee for International Decade of Decrease of Losses of Natural Disasters. It gives information on analysis of hydrometeorological and geological risks in our country, as well as the effort of forming the Monitoring and information system of industrial damages and natural calamities and its task.

J. Demek: Landscapes and hazards

Man always tried to use landscapes in maximum way. Therefore Man also sensitively perceived hazards in landscapes endangering his life